

DOI: 10.33270/02263101.7
УДК 343.98

ЧОРНОУС Юлія*

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ
03035, пл. Солом'янська, 1, м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9710-4858>

Методологічні засади науки криміналістики

Анотація. Методологічні засади науки криміналістики є як фундаментальною основою науки, її підґрунтям, так і відкривають нові можливості розвитку наукового знання та практичного застосування криміналістичних засобів, методів, прийомів. Важливим складником наукового пошуку є вирішення багатогранної проблеми формування сучасної методології дослідження актуальних у криміналістиці теоретичних і практичних питань. Акцентовано на методах, зокрема зауважено, що структуру методів криміналістики можна представити так: 1) філософські методи; 2) загальнонаукові методи пізнання; 3) окремонаукові (спеціальні) методи криміналістики. Така структура методів криміналістики є достатньо обґрунтованою в наукових дослідженнях і перевірена на емпіричному рівні. Визначено важливість використання в криміналістиці діалектичного методу, фундаментальними для криміналістики є положення діалектики про здатність матерії до відображення, про взаємозв'язок і взаємообумовленість явищ. Під час розслідування кримінальних правопорушень можливий аналіз найбільш різноманітних форм відображення: починаючи від найпростіших, пов'язаних із контактною взаємодією двох об'єктів, і до психофізіологічних, коли факти й обставини фіксуються у свідомості людей. Увагу зосереджено на складнощах дослідження проблем, які перебувають на стику декількох галузей науки, й пошуку відповідного методологічного інструментарію. Це такі актуальні напрями, як: техніко-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, адже галузі криміналістичної техніки ґрунтуються на даних природничо-технічних наук, застосовують розроблений і запропонований у межах цих наук і власне криміналістичний методологічний інструментарій; тактико-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, у зв'язку з чим застосовувані тактичні засоби, методи та прийоми ґрунтуються на даних психології, що обумовлює залучення її методологічного апарату й методологічного інструментарію криміналістики; формування комплексних криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень (воєнних злочинів, корупційних кримінальних правопорушень, кіберзлочинів) тощо. Вирішення таких проблем потребує синергії в наукових розвідках з криміналістики, що забезпечить комплексний підхід, який ґрунтується на системі фундаментальних теоретико-методологічних засад.

Ключові слова: методологія; метод; дослідження; пізнання; доказування; розслідування; кримінальні правопорушення; криміналістика.

Історія статті:

Отримано: 11.03.2026
Прийнято: 22.04.2026
Опубліковано: 29.05.2026

Рекомендоване посилання:

Чорноус Ю. Методологічні засади науки криміналістики. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2026. № 1 (31). С. 63–70. DOI: 10.33270/02263101.7

*Відповідальний автор

© Чорноус Ю., 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Вступ

Методологічні засади науки криміналістики є як фундаментальною основою науки, її підґрунтям, так і відкривають нові можливості розвитку наукового знання та практичного застосування криміналістичних засобів, методів, прийомів.

Криміналістична наука, на переконання А. В. Іщенка (2003), – це цілеспрямована діяльність з вивчення певних законів, закономірностей, фактів, обставин, взаємозв'язків і продукування на основі такого вивчення нових наукових знань. Загалом криміналістика вивчає діяльність. Традиційним об'єктом її інтересу є діяльність з розкриття, розслідування й попередження злочинів (Ishchenko, 2003, p. 32).

На сучасному етапі розвитку юриспруденції вироблення методологічного інструментарію є невіддільною атрибутикою правової науки, а питання методології є кореневими, найбільш значущими в структурі будь-якого фундаментального наукового дослідження, зокрема й у царині наук кримінально-правового циклу, безпосередньо – криміналістики, формуючи методологічні засади сучасних криміналістичних наукових досліджень.

Важливим складником наукового пошуку є вирішення багатогранної проблеми формування сучасної методології дослідження актуальних у криміналістиці теоретичних і практичних питань.

Провідну роль у кожному науковому дослідженні відіграють гносеологічні завдання, що виникають у процесі вирішення наукових проблем, а одержання результатів під час будь-якої дослідницької діяльності, зокрема й у царині юриспруденції, своєю чергою ґрунтується на застосуванні комплексу тих чи інших методів наукового пізнання, цілісної методології (Chornous, & Shmitko, 2023, p. 62).

Від вмілього застосування широкого спектра методологічного інструментарію для досягнення мети й завдань дослідницького пошуку залежить можливість встановлення якісно нових результатів дослідження, а в процесі реалізації практичної діяльності правильно обрана методологія та комплекс застосовуваних методів є запорукою успішного виконання поставлених завдань.

Матеріали та методи

Зосередимо увагу на внеску провідних українських учених у розвиток проблематики методологічних засад криміналістики. Це праці В. А. Журавля (2021), А. В. Іщенка (2003), В. О. Коновалової (2015), Е. Б. Сімакової-Єфремян (2025), В. Ю. Шепітька (2021) та ін. Однак за сучасних умов розвитку науки криміналістики та практичної діяльності окреслена проблематика є актуальною й потребує додаткового вивчення.

Результати й обговорення

Погоджуємося з думкою А. В. Іщенка (2003), що формування нових методологічних підходів у криміналістиці не завжди передбачає відкриття будь-яких положень, що мають загальне значення для юридичної науки. Радше навпаки – нові методологічні підходи забезпечують використання нових або активізацію відомих у криміналістиці загальнонаукових фундаментальних понять, категорій, концепцій, теорій, досягнень якомога ширшого кола різноманітних галузей знань для вирішення проблем криміналістичної науки. Тобто новизну підходів мають визначати з огляду на їх первинність для криміналістики (Ishchenko, 2003, p. 23).

Системоутворювальним елементом методології криміналістики, її базовою категорією є метод. Метод – це інструмент для вирішення головного завдання – виявлення об'єктивних законів дійсності. Він визначає необхідність і місце застосування індукції та дедукції, аналізу й синтезу, абстракції, формалізації, порівняння теоретичних та експериментальних досліджень (Simakova-Yefremian et al., 2025, p. 133).

Як зазначає В. А. Журавель (2021), ключове місце в структурі загальної теорії криміналістики посідає вчення про її методи. Запровадження єдиної, уніфікованої, несуперечливої класифікаційної побудови методів у криміналістиці є необхідною умовою подальшого ефективного здійснення наукового пошуку в цій царині знань і вирішення праксеологічних завдань у діяльності судово-слідчих органів, експертних установ, оперативних підрозділів. З'ясування усталених підходів до класифікації методів у криміналістиці сприятимуть остаточному формуванню сучасної наукової криміналістичної парадигми (Zhuravel, 2021, p. 147).

Субординаційний взаємозв'язок між методологією та методами, як зауважують В. Г. Лукашевич та І. В. Солов'євич (1996), полягає в тому, що методологію можна розглядати як генеральний шлях пізнання, а метод – як спосіб вивчення явищ матеріальної дійсності. Це алгоритм (правило), що встановлює послідовність використання певних засобів для досягнення запланованої мети (Lukashevych, & Solovievych, 1996, p. 25).

Науковці пропонують різні класифікації методів наукового пізнання та практичної діяльності.

Зокрема, Н. М. Демиденко (2023) класифікує методи наукового пізнання за такими критеріями:

- 1) емпіричні методи: спостереження; експеримент; опитування;
- 2) теоретичні методи: аналіз літератури; математичне моделювання; логічний аналіз;
- 3) компаративні методи: порівняльний аналіз; аналогії; констатувальна аналітика;
- 4) методи системного аналізу (аналіз систем, моделювання систем); структурний аналіз;
- 5) історичні методи: архівне дослідження; історичний аналіз;

6) кількісні методи: статистичний аналіз; моделювання та симуляція;

7) квалітативні методи: якісні інтерв'ю; групові дискусії;

8) методи організації наукової діяльності: методи організації власної наукової діяльності; методи наукового керівництва; методи управління науковим колективом (Demydenko, 2023, p. 200-201).

Акцентуючи на методах криміналістики, Г. В. Дідківська, В. І. Педан (2023) зазначають, що криміналістика є окремою галуззю знань, а її власні методи щодо загальної класифікації методів пізнання можуть визначатися як окремо-наукові. У класифікації методів криміналістики їх слід розглядати як спеціальні, виокремлюючи своєрідність цих пізнавальних засобів щодо сфери криміналістичних досліджень. Серед загальнонаукових методів, які охоплюють усі напрями криміналістичних досліджень, виокремлено ті, які є основою для формування нових сучасних пізнавальних підходів. Ідеться передусім про формалізацію, системний, структурно-функціональний та імовірно-статистичний методи. Криміналістичні методи створені й обґрунтовані теорією криміналістики або запозичені та перетворені нею спеціально для дослідження криміналістичних об'єктів. До них належать різноманітні судово-фотографічні, трасологічні, судово-балістичні й інші методи (Didkivska, & Pedan, 2023, p. 219).

Водночас Е. Б. Сімакова-Єфремян, А. О. Купріянова, Г. О. Спіцина та ін. (2025) виокремлюють методи експертного дослідження як систему логічних і/або інструментальних операцій (способів, прийомів) отримання даних для вирішення питання, поставленого перед експертом. Операції, що утворюють метод, є практичним застосуванням знання закономірностей об'єктивної дійсності для здобування нових знань (Simakova-Yefremian et al., 2025, p. 134).

За результатами проведених досліджень, В. А. Журавель (2021) пропонує таку узагальнену структуру методів криміналістики:

1) філософські методи;

2) загальнонаукові методи пізнання: а) методи емпіричного дослідження (спостереження, експеримент, порівняння, опис, вимірювання); б) методи теоретичного дослідження (формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний метод, сходження від абстрактного до конкретного); в) загальнологічні методи (аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, узагальнення, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, системний підхід, імовірно-статистичні методи);

3) окремонаукові (спеціальні) методи, тобто запозичені, трансформовані для сфери криміналістичних досліджень методи технічних, природничих і соціогуманітарних наук або розроблені в галузі криміналістичних знань власні пізнавальні інструментарії (Zhuravel, 2021, p. 151-152).

Така структура методів криміналістики є достатньо обґрунтованою в наукових дослідженнях і перевіреною на емпіричному рівні.

Пропри дискусії щодо використання діалектичного методу як методологічної основи (Kostytskyi, & Kushakova-Kostytska, 2023, p. 14), вважаємо обґрунтованим підхід Е. Б. Сімакової-Єфремян, А. О. Купріянової, Г. О. Спіциної щодо того, що «загальний діалектичний метод перетинає всі інші рівні, усю структуру методів, оскільки є базою для їхнього розвитку» (Simakova-Yefremian et al., 2025, p. 136).

Вихідним положенням у вирішенні окресленого вище питання є твердження В. О. Коновалової (2015). На думку вченої, за своєю ґносеологічною природою пізнання під час розслідування злочинів є тотожним загальному пізнанню. Закони й категорії матеріалістичної діалектики в цій сфері, як і в інших царинах, є єдиним науковим методом пізнання. Діалектика в пізнанні конкретного (під час розслідування злочинів) виявляється в сходженні від живого споглядання (почуттєвого пізнання) до абстрактного мислення (логічного пізнання) (Konovalova, 2015, p. 60-61).

Отже, діалектичний метод як фундаментальний метод пізнання дійсності лежить в основі методології досліджень різних напрямів та окремих питань криміналістики.

Щодо діалектичного методу, то важливими для криміналістики є положення діалектики про здатність матерії до відображення, про взаємозв'язок і взаємообумовленість явищ. Зокрема, під час розслідування кримінальних правопорушень можливий аналіз найрізноманітніших форм відображення: починаючи від найпростіших, пов'язаних з контактною взаємодією двох об'єктів, і до психофізіологічних, коли факти й обставини фіксуються у свідомості людей.

Визначаючи методологічні основи дослідження криміналістики, розслідування кримінальних правопорушень, слід констатувати, що практичне значення застосування діалектики полягає у виконанні методологічної функції її основними законами й категоріями. Ідеться передусім про методологічну цінність основних законів діалектики: єдності та боротьби протилежностей, кількісно-якісних змін і заперечення заперечення.

Отже, на думку В. О. Коновалової (2015), дослідження проблеми діалектичного методу та його взаємозв'язку з методами галузевих наук є важливим для формування їх методологічних основ. У зв'язку з цим слід зосередити увагу дослідників теорії кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи на необхідність розгляду проблем методології науки, взаємодії категорій діалектики з методами окремих наукових галузей і напрямів. Це може сприяти визначенню концепції методології окремих наук (Konovalova, 2015, p. 62).

У сучасного дослідника-правознавця фактично є два діалектичні методи. Ці методи після розширення їх усталеними загальнонауковими принципами об'єктивності світу, пізнаваності світу та причинності у світі (тобто взаємозв'язку й взаємозалежності явищ в об'єктивному світі та їх пояснення лише внутрішніми причинами, без втручання вищих надсвітових сил) можуть із певними поправками, обумовленими сучасними досягненнями філософської, а також загально та спеціально-наукової методології, застосовуватися в правових дослідженнях. Перший, розроблений Сократом, Платоном та Аристотелем, удосконалений сучасними індуктивними й дедуктивними засобами, може використовуватися для дослідження фактичного правового матеріалу шляхом індуктивного висунення певних гіпотез (зокрема, формування дефініцій понять, здійснення певних теоретичних узагальнень) і перевірки їх істинності дедуктивним обґрунтуванням і доведенням. Такі індуктивно виявлені та дедуктивно обґрунтовані теоретичні положення (сталі зв'язки, відношення та властивості правових явищ) водночас можуть бути використані для пояснення та прогнозування нових фактів як нового підґрунтя для теоретичного узагальнення, і вже його обґрунтування й доведення. Другий метод, розроблений Г. Гегелем, К. Марксом та Ф. Енгельсом, після усунення положень, які не витримали критики історії, та тих, що диктувалися ідеологією класової боротьби, війовничим матеріалізмом і претензією на всезагальність, може застосовуватися як інструмент дослідження окремих процесів правової реальності, які спричиняються суперечливими протилежностями, що необхідно виокремити й усунути шляхом виявлення об'єднувальних соціально-правових реалій, що здатні «примирити» протилежності на вищому рівні духовно-матеріального правового універсуму (Shevchuk, 2016, с. 218).

Сучасні вчені використовують діалектичний метод у системі методів криміналістики під час побудови криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень. Зокрема, Г. Ю. Нікітіна-Дудікова (2021) зазначає, що широке коло поставлених завдань зумовлює відповідний підхід до методології дослідження криміналістичної методики розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей, що відображено в застосовуваних методах, згідно з ієрархічною структурою: 1) діалектичний метод (усезагальний); 2) загальнонаукові логічні методи (аналіз і синтез; індукція й дедукція; абстрагування; конкретизація; узагальнення; аналогія; ідеалізація; формалізація); емпіричні (спостереження, вимірювання, експеримент, порівняння, описання); евристичні (інтуїція); 3) спеціальні методи наукових досліджень, а саме: спеціально-правові методи дослідження (порівняльно-правовий, історико-правовий, догматичний, системно структурний, системного аналізу);

4) спеціальні методи криміналістики – власне криміналістичні методи (криміналістична ідентифікація, криміналістична діагностика, криміналістичне версіювання) та методи інших наук (фізики, хімії, біології, соціології, психології, кібернетики), адаптовані для вирішення криміналістичних завдань (Nikitina-Dudikova, 2021, p. 271-272).

Зауважимо, що коректність визначення певної методології та дієвість застосування конкретних або комплексу методів дослідження відбувається під впливом наукових традицій, сформованих у криміналістичній науці (Chornous, 2024, p. 44-45).

Як зазначають М. В. Костицький та Н. В. Кушакова-Костицька (2023), методологія пізнання в юриспруденції є систематизованою сукупністю філософських і наукових теорій, концептуальних ідей (моделей), методологічних принципів, парадигм і методів. Отже, той, хто досліджує юридичну теорію та практику, може здійснювати вибір між наявними вченнями чи теоріями, обрати розроблені на їх ґрунті принципи й методи пізнання та застосовувати у своїй пошуковій діяльності. Методології і методів, які використовують у юридичному пізнанні, може бути дуже багато. Ніхто з дослідників чи практиків не зобов'язаний дотримуватися «загальнообов'язкових», «рекомендованих» чи «незмінних» методологій і методів. У теоретичному пізнанні дослідник сам обирає теорію, вчення й методи, які він використовуватиме, або розробляє методологію самостійно. У юридичній практиці ситуація дещо складніша. У її межах необхідним є застосування історичної, логічної, компаративістичної, лінгвістичної та, можливо, деяких інших методологій, які застосовуються в правозастосуванні. Практика є перевіркою теоретичних концепцій і теорій. Але вчені відкидають формулу «практика є критерієм істини». Практика може перевіряти істинність тих чи інших теоретичних міркувань, проте не лише вона визначає, що є істинним, а що – ні. Вона може спрямовувати теоретичні дослідження, формувати певні завдання для теорії. Але юридична практика є такою ж динамічною, змінною й здатною до трансформацій, як і теорія. Отже, для її стабільності рекомендовано використовувати усталені методології, зазначені вище (Kostytskyi, & Kushakova-Kostytska, 2023, p. 14).

За результатами аналізу наукових підходів можемо дійти висновку, що використання в криміналістиці методології, яка сформована в працях вчених, є результатом наукових досліджень і перевірки отриманих даних на практиці, запорукою правильного підходу для вирішення наукових і практичних завдань криміналістичної теорії й практики.

Щодо значення методології, наприклад, для здійснення практичної діяльності в межах розслідування кримінальних правопорушень, слушною є думка британського дослідника

І. Еветта (2015), згідно з якою найбільш важливим є практичний досвід у царині слідчої діяльності та криміналістичних експертиз.

Видається логічним те, що для забезпечення науково-практичних результатів, комплексності й повноти фундаментального дослідження складних питань, пов'язаних з особливостями криміналістичних наукових досліджень, спочатку слід ретельно дослідити методи наукового пізнання та, з огляду на це, визначити цілісну методологію пізнання криміналістичного явища (Chornous, & Shmitko, 2023, p. 65).

Як зазначає В. А. Журавель (2021), поряд із методами криміналістики виокремлюють *криміналістичні методи* як результат теоретичних і емпіричних досліджень та способи оптимізації діяльності уповноважених суб'єктів щодо збирання, дослідження й використання доказової інформації в кримінальному провадженні. У судово-слідчій, експертній, оперативно-розшуковій та інших видах юридичної практики криміналістичні методи реалізуються з криміналістичними прийомами й засобами (Zhuravel, 2021, p. 154).

Серед криміналістичних методів можна виокремити такі групи: методи збирання, фіксації та дослідження доказової інформації; методи застосування криміналістичної та спеціальної техніки; методи проведення слідчих (розшукових) дій; методи висування й перевірки слідчих, судових, експертних версій і побудови прогностичних моделей тощо (Lukashevych, & Solovievych, 1996, p. 155).

Тобто методи криміналістики слід тлумачити як розроблену науковцями збалансовану систему принципів та імперативів, правил і норм, операцій та процедур здійснення емпіричних і теоретичних рівнів дослідження, що дає змогу здобувати нове знання, перевіряти його й підтверджувати в процесі вирішення відповідних предметно-пізнавальних завдань (Zhuravel, 2021, p. 156).

Криміналістичні методи – це розроблена шляхом теоретичних і емпіричних досліджень сукупність способів оптимального здійснення слідчої, судової, експертної, оперативно-розшукової діяльності, спрямованих на отримання інформації стосовно механізму злочину, його обставин та особи, що його вчинила (Zhuravel, 2021, p. 156).

Погоджуємося з тим, що повинні бути виокремлені методи наукового дослідження в криміналістиці й методи в криміналістиці як практичній діяльності. Вони взаємодоповнюють одне одного, що підтверджується перевіренням часом крилатим висловом «теорія без практики мертва, а практика без теорії сліпа» (Murakhovska, 2019, p. 144).

Ще один аспект окресленої проблематики полягає в обміні криміналістичними знаннями та

результатами їх практичного застосування. Ця проблема нині є актуальною в усьому світі. Зокрема, на прикладі досвіду Великобританії слід зауважити, що однією з основ науки є обмін знаннями: ми очікуємо, що вчений зможе спиратися на якомога ширший обсяг знань у кожній окремій справі. Це підводить нас до розгляду того, як можна ефективно поширювати знання (Evet, 2015, p. 156).

Водночас дуже складними є ті проблеми, формулювання яких здійснюється на межі декількох галузей науки. Однією з окреслених проблем є формування методів наукового пізнання низки криміналістичних напрямів:

- техніко-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, адже галузі криміналістичної техніки (криміналістична фотографія та відеозапис, криміналістична трасологія, криміналістичне зброезнавство, криміналістичне дослідження документів, криміналістична габітологія тощо) ґрунтуються на даних природничо-технічних наук, застосовують розроблений і запропонований у межах цього наукового знання методологічний інструментарій;

- тактико-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, адже застосовувані тактичні засоби, методи та прийоми ґрунтуються на даних психології, що обумовлює залучення її методологічного апарату;

- формування комплексних криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень (корупційні кримінальні правопорушення, кіберзлочини, воєнні злочини) тощо.

Вирішення таких проблем потребує синергії в наукових розвідках, передусім з теорією кримінального процесу, кримінального права та криміналістики, забезпечуючи комплексний підхід, ґрунтуючись на системі фундаментальних теоретико-методологічних засад. Адже, як зазначають М. Д. Василенко, В. М. Слатвінська (2019), синергія фактично є дією, що посилює ефект взаємодії двох або більше факторів, які характеризуються тим, що їхня спільна дія суттєво перевищує звичайну суму їхніх дій (Vasylenko, & Slatvinska, 2019, p. 18).

Такий комплексний підхід до формування сучасної методологічної основи криміналістичних досліджень, їх реалізації в практичній діяльності обумовлює виокремлення й формування нових напрямів і галузей криміналістики.

Як зазначає В. Ю. Шепітько (2021), тенденції криміналістики пов'язані з виникненням і формуванням її окремих галузей або напрямів й обумовлені необхідністю дослідження специфічних даних (фактів, слідів, інформації): наприклад, медичної, генотипоскопічної, комп'ютерної (цифрової), аерокосмічної або ядерної криміналістики (Shepitko, 2021, p. 14), й дослідження за цим напрямом активно розвиваються.

Висновки

Методологічні засади науки криміналістики ґрунтуються на напрацьованій вченими-криміналістами й апробованій на практиці системі методів науки криміналістики. Методи криміналістики слід розглядати на двох рівнях: теоретичному й емпіричному, що обумовлює відмінності їх теоретичного тлумачення та різноаспектно виражається в практичній діяльності. Однак фундаментальні методологічні засоби залишаються усталеними, що є запорукою наукових досліджень та обґрунтованості в практичній діяльності розслідування

кримінальних правопорушень, вирішення інших завдань правозастосовної практики.

Подяки

Немає.

Фінансування

Дослідження не фінансувалося.

Конфлікт інтересів

Немає.

References

- [1] Chornous, Yu.M. (2024). Scientific works of V.O. Konovalova as a methodological basis of modern forensics. *Transformation of the tasks of forensics in the conditions of martial law and European integration processes*: collection of materials of the scientific-practical conference (pp. 44-49). Kharkiv: Pravo. Retrieved from https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5330&download_id=1861&srsId=AfmBOooSqmOTiH45rj6NIsN5i8v8tv88HxAi_hBbtUGo60FH3ks7PGa7
- [2] Chornous, Yu.M., & Shmitko, V.V. (2023). Theoretical and methodological principles of research into the investigation of corruption criminal offenses related to obtaining illegal benefits. *Philosophical and methodological problems of law*, 2(26), 61-72. DOI: 10.33270/02232602.61
- [3] Demydenko, N.M. (2023). Concept and classification of methods of conducting scientific research. *European perspectives*, 2, 198-202. DOI: 10.32782/EP.2023.2.32
- [4] Didkivska, H.V., & Pedan, V.I. (2023). Certain aspects of the development of new methods in criminology. *Irpri Legal Journal*, 1(10), 219-225. DOI: 10.33244/2617-4154.1(10).2023.219-225
- [5] Evett, I. (2015). The logical foundations of forensic science: towards reliable knowledge. *Philosophical Transactions of the Royal Society*, 370, 1-10. DOI: 10.1098/rstb.2014.0263
- [6] Ishchenko, A.V. (2003). *Methodological problems of forensic scientific research*. I.P. Krasiuk (Ed.). Kyiv: National Academy of Internal Affairs of Ukraine. Retrieved from [https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%86%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%90\\$](https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%86%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%90$)
- [7] Konovalova, V.O. (2015). Problems of methodology of branch sciences (criminal law, criminal procedural law, forensics, forensic examination. *Law and Innovations*, 4(12), 58-64. Retrieved from <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Konovalova12.pdf>
- [8] Kostytskiy, M., & Kushakova-Kostytska, N. (2023). Methodology of theoretical and practical knowledge in jurisprudence as a scientific and practical complex. *Philosophical and methodological problems of law*, 1(25), 9-17. DOI: 10.33270/01232502.9
- [9] Lukashevych, V.H., & Solovievych, I.V. (1996). Methodology of legal research: multilevel concept. *Scientific Bulletin of the Ukrainian Academy of Internal Affairs*, 2, 24-33.
- [10] Murakhovska, T.Ye. (2019). Theoretical and practical components of police training. *Law enforcement function of the state: theoretical, methodological and historical and legal problems* (pp. 143-144). Kharkiv. Retrieved from https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/68.pdf
- [11] Nikitina-Dudikova, H.Yu. (2021). Methodological foundations of research into forensic methods of investigating crimes against sexual freedom and sexual integrity of children. *New Ukrainian Law*, 3, 267-273. DOI: 10.51989/NUL.2021.3.39
- [12] Shepitko, V.Yu. (2021). Theoretical and methodological model of forensics and its new directions. *Theory and practice of forensics and forensics*, 3(25), 9-20. DOI: 10.32353/khrife.3.2021.02 UDC 343.98
- [13] Shevchuk, R. (2016). Once again about the dialectical method in jurisprudence. *Entrepreneurship, economy and law*, 1, 216-219. Retrieved from <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/11/44.pdf>
- [14] Simakova-Yefremian, E.B., Kupriianova, A.O., & Spitsyna, H.O. (et al.). (2025). *Conceptual principles of judicial expertise*. E.B. Simakova-Yefremian (Ed.). Kharkiv: NNC "ISE named after Honored Professor M.S. Bokarius".
- [15] Vasylenko, M.D., & Slatvinska, V.M. (2019). The power of synergy in the manifestations of legal science: an interdisciplinary study. *Scientific works of the National University of Law and Economics*, 18-26. DOI: 10.32837/npnuola.v24i0.650
- [16] Zhuravel, V.A. (2021). *General theory of criminalistics: genesis and current state*. Kharkiv: Law. Retrieved from <https://dspace.nlu.edu.ua/items/3d66c57c-4cd0-463b-a124-7c2ce036f83e>

Список використаних джерел

- [1] Чорноус Ю. М. Наукові праці В. О. Коновалової як методологічна основа сучасної криміналістики. *Трансформація завдань криміналістики в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Харків, 28 берез. 2024 р.). Харків : Право, 2024. С. 44–49. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5330&download_id=1861&srsId=AfmBOooSqmOTiH45rj6NIsN5i8v8tv88HxAi_hBbtUGo60FH3ks7PGa7
- [2] Чорноус Ю. М., Шмітько В. В. Теоретико-методологічні засади дослідження розслідування корупційних кримінальних правопорушень, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 2 (26). С. 61–72. DOI: 10.33270/02232602.61
- [3] Демиденко Н. М. Поняття та класифікація методів здійснення наукових досліджень. *Європейські перспективи*. 2023. № 2. С. 198–202. DOI: 10.32782/EP.2023.2.32
- [4] Дідківська Г. В., Педан В. І. Окремі аспекти розвитку нових методик у криміналістиці. *Ірпінський юридичний часопис*. 2023. Вип. 1 (10). С. 219–225. DOI: 10.33244/2617-4154.1(10).2023.219-225
- [5] Evett I. The logical foundations of forensic science: towards reliable knowledge. *Philosophical Transactions of the Royal Society*. 2015. Vol. 370. P. 1–10. DOI: 10.1098/rstb.2014.0263
- [6] Іщенко А. В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень : монографія ; за ред. І. П. Красюка. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 359 с. URL: [https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullweb&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%86%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%90\\$](https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullweb&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%86%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%90$)
- [7] Коновалова В. О. Проблеми методології галузевих наук (кримінальне право, кримінально-процесуальне право, криміналістика, судова експертиза). *Право та інновації*. 2015. № 4 (12). С. 58–64. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Konvalova12.pdf>
- [8] Костицький М., Кушакова-Костицька Н. Методологія теоретичного та практичного пізнання в юриспруденції як у науково-практичному комплексі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 1 (25). С. 9–17. DOI: 10.33270/01232502.9
- [9] Лукашевич В. Г., Солов'євич І. В. Методологія правових досліджень: багаторівневість поняття. *Науковий вісник Української академії внутрішніх справ*. 1996. № 2. С. 24–33.
- [10] Мураховська Т. Є. Теоретична та практична складові підготовки поліцейських. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми*. Харків, 2019. С. 143–144. https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/68.pdf
- [11] Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Методологічні основи дослідження криміналістичної методики розслідування злочинів проти статеві свободи та статеві недоторканості дітей. *Нове українське право*. 2021. Вип. 3. С. 267–273. DOI: 10.51989/NUL.2021.3.39
- [12] Шепітько В. Ю. Теоретико-методологічна модель криміналістики та її нові напрями. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2021. Вип. 3 (25). С. 9–20. DOI: 10.32353/khrife.3.2021.02 УДК 343.98
- [13] Шевчук Р. Ще раз про діалектичний метод у правознавстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 1. С. 216–219. URL: <https://pgpr-journal.kiev.ua/archive/2016/11/44.pdf>
- [14] Концептуальні засади судової експертології : монографія / [Е. Б. Сімакова-Єфремян, А. О. Купріянова, Г. О. Спіцина та ін.] ; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян. Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2025. 408 с.
- [15] Василенко М. Д., Слатвінська В. М. Сила синергії у проявах правової науки: міждисциплінарне дослідження. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2019. С. 18–26. DOI: 10.32837/npuola.v24i0.650
- [16] Журавель В. А. Загальна теорія криміналістики: генеза та сучасний стан : монографія. Харків : Право, 2021. 448 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/items/3d66c57c-4cd0-463b-a124-7c2ce036f83e>

CHORNOUS Yuliia

Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Criminology and Forensic Medicine of the National Academy of Internal Affairs

03035, 1 Solomiyanska Square, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9710-4858>

Methodological Principles of Forensic Science

Abstract. The methodological principles of forensic science are both the fundamental basis of science, its foundation, and open up new opportunities for the development of scientific knowledge and the practical application of forensic tools, methods, and techniques. An important component of scientific research is the solution of the multifaceted problem of forming a modern methodology for studying theoretical and practical issues relevant in forensic science. The emphasis is on methods, and the actual structure of forensic methods is presented as follows: 1) philosophical methods; 2) general scientific methods of cognition; 3) separate scientific (special) methods of forensic science. Such a structure of forensic methods is sufficiently substantiated in scientific research and has been tested at the empirical level. The importance of using the dialectical method in forensic science is emphasized; the provisions of dialectics about the ability of matter to reflect, about the interconnection and interdependence of phenomena are fundamental for forensic science. During the investigation of criminal offenses, it is possible to analyze the most diverse forms of reflection: from the simplest, associated with the contact interaction of two objects, to psychophysiological ones, when facts and circumstances are recorded in the minds of people. The difficulties of studying problems that are at the junction of several branches of science and the search for appropriate methodological tools are emphasized. These are the following relevant areas: technical and forensic support for the investigation of criminal offenses, because the branches of forensic technology are based on data from natural and technical sciences, and use the developed and proposed within these sciences and the actual forensic methodological tools; tactical and forensic support for the investigation of criminal offenses, in connection with which the tactical means, methods and techniques used are based on data from psychology, which necessitates the involvement of its methodological apparatus and methodological tools of forensics; formation of complex forensic methods for investigating criminal offenses (war crimes, corruption criminal offenses, cybercrimes), etc. Solving such problems requires synergy in scientific investigations in forensics, providing a comprehensive approach based on a system of fundamental theoretical and methodological principles.

Keywords: methodology; method; method of forensics; research; cognition; evidence; investigation; criminal offenses; forensics.